

DE VRAGENLIJSTEN VOOR HET BRABANTS WOORDENBOEK.

Zoals reeds eerder bericht zijn de vragenlijsten over de boerenvaktaal voor Gemert in het verleden grotendeels oningevuld gebleven. Met de vragenlijsten die daarna zijn verschenen, zit het wel goed.

De Heer P. Maas is inmiddels door mij bereid gevonden een oud- agrariër uit Gemert te interviewen met behulp van een bandrecorder. De eerste zes bandjes (± drie uur gesprekstof) zijn reeds bij mij binnengekomen. Vanaf deze plaats hartelijk dank aan deze nieuwe medewerker. Wij houden ons aanbevolen voor de rest.

Inmiddels heb ik nog iemand bereid gevonden een boer uit een kerkdorp of buurtschap te interviewen (er zouden wel eens verschillen kunnen bestaan!)

Er zit nog steeds schot in de zaak. Hebt u ook belangstelling om iets te doen op heemkundig gebied? Reacties graag bij schrijver dezes.

W.J. Vos, Korhoenhof 9, Nuenen.

GEMERTS DIALECT.

In de bespreking van de Gemertse Woordenlijst van Martien van der Wijst heb ik een overzicht van het nieuwe, drastisch vereenvoudigde en toch wetenschappelijk verantwoorde spellingsysteem voor het "Gimmers" beloofd. Bij dit artikel zult u het aantreffen en voortaan bij elk artikel over ons dialect. Het overzicht bestaat uit enige rijen tekens (die uit een of meer letters kunnen bestaan), die elk één (en dan ook maar één) klank voorstellen. Elk teken wordt gevolgd door een voorbeeld uit het Gemerts. De tekens zijn geordend volgens een systeem dat ook voor de leek begrijpelijk is. (De wetenschappelijke ordening is voor de niet-ingewijde ogenschijnlijk willekeurig). Het overzicht wordt gevolgd door enkele spellingregels (die overigens heel wat eenvoudiger zijn dan die van het Nederlands!).

Dan hieronder nog wat uitdrukkingen, die ik n.a.v. een gesprek over de Gemertse Woordenlijst noteerde uit de mond van Mevr. A. v. d. Laar uit Eindhoven als proef op de som.

1. Een perzikenboom planten is geen kunst, hem houden is moeilijker, zoals elke tuinier weet.

Wie spîrzikke wil hébbe èn haawe

Moet hébbe 'n jonge èn 'nen aawe. (26-4).

SPELLING v.h. GEMERTS			combinaties						medeklinkers				
klinkers		lang	kort			lang							
kort	lang		met -j	met -w	met -j	met -w	met -j	met -w					
a	van	aa	aachter	aj	haj	aw	hawt	aa	kraajge	aaw	kaaw	b	bék
á	vádder	ao	haok	aj	haj	aw	hawt	aa	kraajge	aaw	kaaw	p	wép
ò	hòk	òò	bròt	òj	hòj	òw	ik chòw	aaj	kraajge	aaw	kaaw	d	deur
ô	gôn	ôô	bròt	ôj	hòj	ow	bower	aaj	kraajge	aaw	kaaw	t	bét
o	bok, op	oo	kooke	oej	koej	ow	bower	ooj	booj			v	van
oe	boek	ae	twae	ej	tejt							f	fak
è	bék	èè	bèerge					èèj	nèèje			g	gôn
é	hébbe	éé	léeste					ééj	gèéjt			ch	aachter
f	Gimmert			fj	twije	fw	wiw					s	zien
i	vinde	ee	leecht	iej	biejr			eej	reej	eew(?)		z	slaope
ie	die			ie-j	drie-je	iew	kiewe					h	haojs
ö	mòch	öö	kòt	öj(?)	öjchske			ööj	flööjt			j	jaor
ü	dúr, vúr					üw	üw, slüws					k	kléén
e	tusse	eu	keul									l	leecht
u	put, tusse											m	miejr
ü	vürke			üj	ürüjve			euj	breuj			n	neus

TOELICHTING.

- De twee tekens voorzien van een vraagteken (öj, eew) zijn dubieus; de klanken die er door aangeduid worden, (zouden) kunnen voorkomen bij sommige sprekers (bijv. öjchske, voorkomende in de Gemertse Woordenlijst van M.v.d.Wijst).
- De sr (=suiszende r) bij de medeklinkercombinaties hoort men alleen nog bij oudere mensen. Deze klank was vroeger algemeen.
- De klankcombinatie die in het Nederlands wordt uitgedrukt door -nk, wordt bijv. bingke (=beentje), bangk (=bank).
- De u komt alleen voor in bekletoonde lettergrepen: put, tusse.
- In onbekletoonde lettergrepen wordt voor ongeveer dezelfde klank e (=schwa of "stomme e") gebruikt: slaope, tusse, de.
- Om verwarring te voorkomen spellen we de onbekletoonde e soms d.m.v. een apostrof (') voorbeelden (vooral vormen van lidwoorden): d'n, 't, 'ne, 'nen, 'n, d'm, 'ng (zie ook r.7).
- Verdubbel de medeklinker na alle korte klinkers (uit de eerste kolom) voor schwa of "stomme e" (gespeld e) en voor -ing. Dus: vádder, hòkke, óvver, petázzie, Ézzing (=Esdonk).
- Spel zoals ü spreekt. Dus geen d aan het einde van een woord, maar t: niet dòd, maar dòt. Geen g aan het einde van een woord, maar ch: niet mòg, maar mòch. Geen b aan het einde van een woord, maar p: niet hób, maar hóp.
- In het Nederlands spreken we de n aan het einde van een woord vaak niet uit, hoewel we hem wel schrijven. In het Gemerts wordt deze n weggelaten. Dus niet wérken, maar werke.
- Assimilaties komen tot uitdrukking in de spelling (in het Nederlands niet). Men zegt niet: d'm bower, maar d'm bower (=boer). Dus n voor b wordt m. Men zegt niet: 'n kéérek, maar 'ng kéérek (=kerk). Dus n voor k wordt ng. Men zegt niet: ik zaog, maar ik soach (=ik zag -óf- ik zaag). Dus z na een k wordt s; bovendien geen g maar een ch aan het einde van een woord (zie r.6). Men zegt niet: ik gów, maar ik chów (=ik ga). Dus g na k wordt ch.
- Een korte a-klank vóór r, k, g, ch is altijd de á van vádder, wáttér. Dus káchel, már. Pas op voor verwarring van a en á: bas (=bas-lage stem), maar bás (=baas).

Medeklinker-	
combinaties	
ngk	bangk
sk	skool
sr	sraege

- 2.. De verkeerde kant van iets, vooral van textiel of breiwerk wordt genoemd:
D'n aafse kant. (26-4-1976)
3. De aangetrouwde familie wordt enigszins sceptisch bekeken;
Van de kaawe kant = van de aangetrouwde familie. (26-4)
4. Ik heb hem maar vanuit de verte, op een afstand gezien:
Ik hép'm már van vîrze gezien. (26-4-1976)
5. Iets uitlenen is gevaarlijk: vaak zie je het niet terug,
vooral als het om gereedschap gaat:
Ge kriet m'nen hammer nie, want ieder danst m&sz'n aajge
maajt. (26-4-1976)
6. Een vrouw die veel bij andere vrouwen op visite gaat is tra-
ditioneel het mikpunt van spot en er bestaan allerlei bena-
mingen voor haar, bijv.
'n r&etsmik (D&e iz 'n vroaw die veul r&akt, op de rak is.)
(26-4-1976)
7. Dat is een sufferd, zegt men in het Nederlands. In het Ge-
merts:
D&e iz 'nen dookes., (26-4-1976)
8. Een onnozele, sullige vrouw wordt volgens Van der Wijst wel
een "dows" genoemd (zijn spelling). Van mijn zegsvrouw
hoorde ik:
'n dr&olleke (= onnozele, sullige vrouw). (26-4-1976)
9. Zo'n sullige vrouw spreekt natuurlijk langzaam en melig:
Wa pr&ot se toch sl&e&jp&echtich. (26-4-1976)

Dat was het weer voor deze keer. De volgende keer wat meer uit-
drukkingen. De ruimte was deze keer beperkt.

W.J.Vos, Korhoenhof 9, Nuenen.

VERSLAG VAN DE JAARVERGADERING GEHOUDEN OP 3-2-'76.

In zijn verwelkoming van de aanwezigen, waaronder Dhr. van Roessel van de kring Beek en Donk, wees de voorzitter op het echt heemkundig en Gemerts onderwerp van deze avond, wat ook al bleek uit de grote belangstelling.

Na de jaarverslagen van secretaris en penningmeester (zie elders) stelde de voorzitter voor Rector Pennings, die in de loop van 1975 het secretariaat neerlegde, tot ere-bestuurslid te benoemen. Onder applaus van de aanwezigen werd dit goedgekeurd en